

OD REDAKCJI

Artykuły składające się na niniejszy tom uporządkowane zostały chronologicznie, jednak całość otwiera wspomnienie poświęcone zmarłej 9 marca 2012 roku Elżbiecie Wojnowskiej, znawczyni źródeł muzycznych XVI-XVIII wieku, pełniącej z oddaniem — od wznowienia w 2004 roku „Polskiego Rocznika Muzykologicznego” — funkcję sekretarza naszej redakcji. Także tekst Zbigniewa Skowrona poświęcony Carla Dahlhausa koncepcji strukturalnej historii muzyki został zamieszczony na początku tomu ze względu na jego znaczenie dla teorii i metodologii naszej dyscypliny. Artykuł Anny Gruszczyńskiej-Ziółkowskiej, czołowej reprezentantki archeomuzykologii i amerykanistyki, tym razem przedstawia bogactwo perspektyw badawczych polskiej archeologii muzycznej. Dyscyplina ta — wykorzystując najnowsze technologie badań — pozwala weryfikować i uzupełniać nie tylko najdawniejsze dzieje muzyki, ale też oddziaływać na współczesną muzykologię. Inspirujące są jej osiągnięcia w zakresie interdyscyplinarności ujęć oraz metodologii, a symulacje komputerowe pozwalają zarówno odtwarzać prawdopodobne kształty dawnych instrumentów, ale także ich brzmienia. Magdalena Tomsńska, młoda badaczka z Kanady, prezentuje na łamach PRM mało znaną (choć już dostępną w Internecie) gdańską tabulaturę lutniową D-B 4022 z początku XVII wieku. Niezwykle cenna jest charakterystyka jej repertuaru dokonana na tle innych podobnych zbiorów, wraz z wykazem konkordancji pozwalających ukazać obficie reprezentowaną w niej muzykę polską wśród dzieł wielu rozpoznanych z nazwiska twórców angielskich, francuskich, czy włoskich, dotąd anonimowych. Szczególną wartość ma jednak wzorowo opracowany katalog tabulatury. Z kolei artykuł Magdaleny Oliferko z Bazylei przybliża nieczęsto poruszane w naszym piśmiennictwie problemy wykonawstwa muzyki baroku, zwłaszcza francuskiego. Chodzi o zjawisko rytmicznej inegalizacji, będącej jednym z mierników muzykalności i wykształcenia wykonawcy. Także tekst Anny Ryszki-Komarnickiej dotyczy muzyki baroku, konkretnie ewolucji mitologicznych amazonek – fascynujących, łączących cechy kobiece i męskie bohaterek dzieł scenicznych. Zaczęły one

kształtować dramaturgię oper barokowych przenikając z czasem do oratoriów tracących z wolna religijny charakter. Ewolucja ta, zaczęta w średniowieczu pod wpływem chrześcijaństwa, zmieniała nie tylko cechy osobowe tych „protofeministek”, ale też stawiała je wobec nowych wyzwań natury religijno-narodowej i moralnej, łącząc tradycje mityczną, biblijną i nowożytną (czego przykładem była Judyta, ożywiana chętnie — wraz z Holofernelem — przez czołowych librecistów i muzyków zwłaszcza w 2. połowie XVII wieku).

Agnieszka Chwiłek przedstawia treściwy zarys problematyki polskiej muzyki kameralnej 2. połowy XIX wieku. Wykazuje, że nasza kameralistyka jest bogatsza niż sądzono jeszcze w połowie XX wieku, oraz ciekawsza artystycznie i bardziej obiecująca poznawczo. Trzy ostatnie teksty dotyczą muzyki XX wieku. Jacek Szerszenowicz przypomina, że spory jej obszar należy widzieć (dosłownie) jako element większych audiowizualnych całości. Typowa dla naszych czasów różnorodność powiązań brzmienia muzyki i jej oprawy wizualnej zależy od koncepcji dzieła i rodzaju talentu kompozytora, wpływając zarazem na funkcje i sposób oddziaływania tych kompozycji na odbiorców. Z kolei Piotr Dahlig prezentuje — na przykładach wybranych cymbalistów ludowych — problematykę osadzenia ich sztuki (repertuaru i wykonawstwa) w biografiiach indywidualnych oraz w kontekście kultury i dziejów wspólnot, do których owi muzycy należą. Przy okazji przypomina autor dzieje narastania zainteresowań biografiami muzyków. Wreszcie Rafał Ciesielski upomina się o zaniedbaną przez muzykologów muzykę jazzową, podkreślając jej wielorakie walory jako niewykorzystanego obiektu badań muzycznych, socjologicznych, kulturowych, a także edukacyjnych. To ostatnie nabiera szczególnej aktualności dzisiaj, ze względu na przeprowadzaną reformę edukacji muzycznej, której jednym z celów jest dowartościowanie twórczego muzykowania zespołowego, będącego sednem tej muzyki.

Na końcu zamieszczamy wykaz kompozycji Witolda Lutosławskiego dostępnych w PWM, wraz z ceną, poświęconą mu dwutomową biografią autorstwa Danuty Gwizdalanki i Krzysztofa Meyera — jego ucznia. Rok 2013 będzie wszak Rokiem Lutosławskiego.

K. D-K

FROM THE EDITOR

In the main, the articles presented here in the main follow a chronological order, but the volume opens with a tribute to Elżbieta Wojnowska, who died on 9 March 2012. An expert on music sources from the sixteenth to eighteenth centuries, she worked devotedly as the secretary of our editorial office from the day the „Polish Musicological Yearbook” began to be published again in 2004. The text by Zbigniew Skowron, on Carl Dalhaus’s conception of structural history is also placed at the beginning of the volume, in view of its significance for the theoretical and methodological aspects of our discipline. Anna Gruszczyńska-Ziółkowska, a leading representative of achaeomusicology and American studies, presents in her paper a rich range of research perspectives in the area of Polish musical archaeology. This discipline, using the latest research technologies, allows us to verify and fill in gaps in the most distant history of music, but it also influences contemporary musicology. The achievements of archaeomusicology in terms of interdisciplinary approaches and methodology are truly inspiring, while computer simulations allow us to reconstruct the probable shapes of early instruments, as well as their sound.

Magdalena Tomsieńska, a Canadian researcher, presents a little-known (but accessible on the Internet) lute tablature from Gdańsk dating from the early 17th century, D-B Danzig 4022. Particularly valuable is the description of its repertory, placed in the context of other similar collections, together with a list of concordances which allow us to see Polish music, abundantly represented there, amongst works by many English, French and Italian composers known by name or so far anonymous. Especially significant is the tablature catalogue, a model of editorial work, which takes into account results of the most recent research into lute music sources. The article by Magdalena Oliferko from Basel familiarises us with the problems involved in performing baroque music, particularly French baroque, a subject rarely tackled in our literature. The particular issue involves rhythm unequalisation, one of the measures of the musicality and level of education of the performer. The text by Anna Ryszka-Komarnicka also concerns the

subject of baroque music, specifically, the evolution of the fascinating, mythological amazons, the heroines of stage works who combined female and male characteristics. They began to shape the dramatic nature of baroque operas, eventually permeating into oratorios, which gradually lost their religious character. This evolution, which began in the Middle Ages under the influence of Christianity, changed not only the personal characteristics of these „proto-feminists”, but also confronted them with new challenges of a religious-national and moral nature, combining the mythical, biblical and modern traditions (an example of this being Judith, eagerly brought to life, together with Holofernes, by the leading librettists and musicians, particularly towards the end of the XVIIth century).

Agnieszka Chwiłek presents a comprehensive outline of Polish chamber music in the second half of the XIXth century. She demonstrates the fact that it is richer than has been thought even as late as the mid-XXth century, as well as being more interesting artistically and more promising as a research area. The final texts in the volume concern the music of the XXth century. Jacek Szerszenowicz reminds us that a large part of it should be seen (literally) as an element of larger audiovisual wholes. The diversity of combinations of the sound of music and its visual framework, so typical of our times, depends on the conception of the work as a specific way of portraying reality, and on the particular nature of the composer's talent, influencing at the same time the function of audiovisual art and the manner in which it affects its audiences. Following on, Piotr Dahlig, using the example of selected folk cymbalists, discusses the issue of placing their art (repertoire and performance) in the context of individual biographies, and the culture and history of the communities to which these musicians belong. At the same time the author reminds us of the history of the development of interest in the individual biographies of musicians. Finally, Rafał Ciesielski makes the case for jazz music, neglected by Polish musicologists, emphasising its value as a multifaceted, yet unutilised, object of musicological, sociological, cultural as well as educational research. These aspects acquire a particular immediacy in view of the reform of music education now taking place, aimed, among other things, at enhancing the value of creative group music-making, which is the essence of jazz.

The last item in this volume lists the compositions of Witold Lutosławski which are available at PWM, together with information about the composer's two-volume biography written by Danuta Gwizdalanka and his pupil, Krzysztof Meyer. After all, 2013 will be the Year of Lutosławski.

K. D-K